

דברי ישרים

פרשת השבוע לצעירי הצאן

גליון תמ"ג 443

ערוך ע"י ישראל שלום רבורץ
בהוצאת מכון דברי יושר

פרשת פקודי - החדש תשפ"ה

במה בפרישה

תמצית דברי הפרשה
בשילוב פירושים ודרושים

ילדים וקריים וחביבים!

בשבט יוציאו לקריאת התורה שני ספרי תורה, בראשון יקראו את פרשת השבוע - פקודי המסימת את חמש שמות ובה נלמד על סיום בנית המשכן וכל פליו.

בפרשה מפרטים לפרטים כל הכלים ועשייתם, והתורה מעידה שוב ושוב שהכל נעשה כפי אשר צוה השם את משה.

בתחלת הפרשה נותן משה רבנו חשבון מפרט על סכום התרומות והנדבות שנתנו והביאו בני ישראל למלאכת עבדת המשכן.

התורה מפרטת כמה זהב כסף ונחשת תרמו בני ישראל, וממשיכה לפרט מה נעשה עם הכסף והנחשת במלאכת המשכן.

לא נכתב פרוט מה נעשה עם תרומת הזהב בסך כמעט שלוששים כפר [שזה בערך לפי משקל בן זמננו כאלף ארבע מאות קילוגרם ואף יותר לפי כמה דעות] שתורמו בני ישראל למלאכת המשכן, כי סוף זה שהביאו לא יכל להספיק לכל עבודות הזהב במשכן, שהם - הארון, הכפרת והכרובים, המנורה, השלחן ומזבח הזהב, צפוי עמודי החצר, קרסי היריעות הפנימיות, כלי שרת ובגדי הכהן גדול, אלא שלא היה בידם די זהב לתת לתרומת המשכן מפני שנתנוהו בעוונות לעשית העגל, ולזה הם נתנו מאה עשרים וחמש כפר [פי ארבע ממה שנתנו למשכן!], וכשהשם צוה את משה שביאו זהב לתרומת המשכן כדי לכפר על שהביאו זהב לעגל, ראו בני ישראל שאין להם די זהב לתת מול מה שנתנו לעשית העגל והצטערו, ראה הקדוש ברוך הוא בצערם ונתן ברכה במעט הזהב שהיה בידם לתרום והזהב על אף כמותו הקטנה, הספיק בדרך נס לכל מלאכות הזהב במשכן.

מזה נלמד כי הקדוש ברוך נותן יד לשבים אלו בתשובה ומסיע ביד השבים לתקן את חטאיהם ומצרוף מחשבה טובה למעשה וימן המעט נעשה רב, ועל זה אפשר לומר את מאמר חז"ל במשנה האחרונה במסכת מנחות אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכנון לבו לשמים. כאמור, משה רבנו העבד הנאמן מפרט בחשבון מדקדק את מה שעשה הוא והעוסקים במלאכת המשכן שהיו צדיקי אמת שידעו לכונן דעתם לדעת השם.

מכך לומדים חכמי המוסר את הצורך בחשבון נפש אשר מטל על כל אדם מישראל לעשות ולבדק האם הוא משתמש עם המתנות שהקדוש ברוך הוא נתן לו לעבודת השם כראוי.

התורה רומזת במה שאמרה וכל אשה חכמת לב בידיה טוו ויביאו מטוה את התכלת ואת הארגמן את תולעת השני ואת השש, כי מלאכות הטוויה נעשו בדרך נסית.

מיד כשהנשים הצדקניות התחילו לטוות בגדן את התכלת, מיד נטוו חוטי הארגמן מעצמם, וכן כשהתחילו לטוות את החוטים הצבועים בתולעת השני מיד גם חוטי

השש נטוו, כאשר בפעל הנשים טוו רק את ההתחלה של החוטים ומיד הם נעשו טוויים.

כאשר הביאו העוסקים במלאכת הקדש את המשכן וכליו בסימם את המלאכה הקדושה, ברוך משה את בני ישראל ואמר להם יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם ויהי נעים ה' אלקינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו [מזמור זה, הוא אחד מאחד עשרה מזמורים שמשם רבנו התפלל ונמצאים בספר התהלים].

שמונה עשרה פעמים מזכר בפרשה ובתחלת פרשת ויקרא שבני ישראל עשו כאשר צוה השם את משה, וכנגד זה תקנו תפלת שמונה עשרה, וזכה לכה משה ששמו יזכר פעמים רבות סמוך לשמו של השם, בגלל שהיה מוכן למסר את עצמו למען בני ישראל ואמר מחני נא מספרך אשר כתבת.

נקרא על המשכן שהסתיימה בנייתו בעשרים וחמשה ימים לחדש כסלו - חנכה ולפי דברי רבי חנינא במדרש תנחומא בפרשתנו סיום מלאכת המשכן היה בראש חדש אדר [וזה אחד הסעמים מדוע משוכנס אדר מרבין בשמחה, כי בו הסתיימה מלאכת עבודת המשכן, הפך מחדש מנחם-אב שבו ממעטין בשמחה בגלל שחרבו בתי המקדש], אבל הוקם רק בראש חדש ניסן, כשמשם נראה כמקים את המשכן אבל באמת המשכן הוקם מאליה על ידי נס.

ברב השנים פרשת פקודי נקראת סמוך לפני ראש חדש ניסן, שכאמור ביום זה הוקם המשכן, ובשנים מעברות נקראת סמוך לפני ראש חדש אדר שני, שביום א' אדר הסתיימה לפי רבי חנינא במדרש תנחומא, מלאכת עבודת המשכן.

בסיום הפרשה שמסיימת גם את חמש שמות, נקרא על כך שהשם השרה את שכינתו על המשכן לעיני כל בית ישראל, אשר ראו ושמחו על שנמחל להם עוון העגל.

בספר תורה השני, יקראו בפרשת בא את פרשת החדש שהיא הפרשה הרביעית מארבע הפרשיות שקראנו בתקופה זו, המתחילה בפסוקים החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה (שמות יב, ב).

הסעם שתקנו חכמים לקרא קריאה זו בשבת הסמוכה לראש חדש ניסן, מפני חשיבותו של ניסן שהוא ראש לכל החדשים ומלך עליהם (החדש הזה לכם) - לכם אותיות מלך, ומצוה לקדש אותו יותר מכל שאר החדשים, לכה מכריזין עליו לקדשו ברבים בשבת שהוא יום פנוס ואסיפה בבתי כנסיות, על ידי קריאה זו בתורה וההפטרה בגביא, ואין קריאת הפרשה מקדשת בפעל את החדש, כי עקר קדוש החדש הוא בראית הלבנה שמקדשין אותו הבית דין, והקריאה הזו היא רק מדרבנן.

שבת שלו' ומברך, חדש טוב ומברך

בְּיָדֵינוּ לְשִׁלְחוֹ שִׁבָּת

הַשְׁתַּדְלוּת בְּמִצְוֹת, עַד קֶצֶה הַיְכָלָת

עלו חברי המקהלה בחזרה.

רֹאה הָרֵב אֶת הַדָּבָר, וְקָרָא שׁוּב בְּקוֹל: 'אַרְאֵפ' - לָרֶדֶת!
שָׁמְעוּ חֲבֵרֵי הַמִּקְהֵלָה בְּקוֹל הָרֵב, וַיִּרְדּוּ.

שׁוּב צִעְקוּ עֲלֵיהֶם הַגָּבָאִים, וְהֵם עָלוּ חֲזָרָה.

הַסְפּוֹר חֲזָר עַל עֲצָמוּ יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר פְּעָמִים!

הָרֵב אוֹמֵר 'אַרְאֵפ' - לָרֶדֶת, וְהַגָּבָאִים מְכַרְּחִים אוֹתָם לַעֲלוֹת חֲזָרָה!

פְּשׁוּט מִלְחָמָה בֵּין הַגָּבָאִים הַחֲצוּפִים לָרֵב.

וְהָאֲנָשִׁים בְּבֵית הַכְּנֶסֶת? לֹא עָשׂוּ כְּלוּם "לֹא הִתְעַרְבוּ בְּמַחֲלָקָת" אוֹ שֶׁהִחֲלִיטוּ לְהַחֲמִיר בְּמִצְוֹת "חֲלוּל הַשֵּׁם".

וְאֵז שׁוּב נִשְׁמַע קוֹלוֹ שֶׁל הָרֵב: 'אַרְאֵפ' - לָרֶדֶת!

וּבְטֶרֶם יִקְרָאוּ לָהֶם הַגָּבָאִים לַעֲלוֹת בַּחֲזָרָה, הִחֲלוּ לְהִשְׁמַע קוֹלוֹתֵיהֶם רְמִים מְכוּוֹנִים ה'עֲזֹרֵת-נָשִׁים': גָּבָאִים מְחוּצָפִים!!!
הָרֵב הוּא הַקּוֹבֵעַ!

מִהוּמָה רֵבָה הִתְעוֹרְרָה גַם בֵּין הַגָּבָרִים, וְהַמִּקְהֵלָה בְּטָלָה.

הָרֵב נִצַּח אֶת הַגָּבָאִים הַחֲצוּפִים.

סֹפֵר הָרֵב שֶׁהוּא כָּבֵד הֵיךְ בְּאַפִּיסֶת כַּחוֹת וְהָרָגִישׁ שֶׁהוּא כָּבֵד לֹא יָכוֹל לְמַחוֹת בָּהֶם עַל כֵּךְ וְכַמֶּעַט וְתֵר לָהֶם עַל הַנִּבְלָה הַזֹּאת, כִּי חֲשַׁשׁ שֶׁאֵם הוּא יִמְשִׁיךְ לְמַחוֹת יָכוֹל לַעֲלוֹת הַדָּבָר בְּחִייוֹ וְזוֹ סִכְנַת נַפְשׁוֹת, וּמִדִּין פְּקוּדָה נֶפֶשׁ הוּא פְּטוּר מִלְּמַחוֹת יוֹתֵר.

אָבֵל, אָמַר הָרֵב, חֲשַׁבְתִּי כִּי יֵשׁ לִי כֹחַ לִפְעַם אַחַת נּוֹסֶפֶת, אֲמַחֶה וְאָשׁוּב לְמִקְוִי וְאֵדַע כִּי עֲשִׂיתִי מַה שְּׁאֲנִי יָכוֹל.

וְאֵז קָרָא הָרֵב בְּפֶעַם הָאַחֲרוֹנָה 'אַרְאֵפ' - לָרֶדֶת!

וְכִמוּ בְּמַעֲשֵׂה הָעֵגֶל, גַּם הַפֶּעַם הַנָּשִׁים הֵן אֵלּוּ שֶׁמָּנְעוּ אֶת הַחֲרָפָה וְחֲלוּל הַקֹּדֶשׁ.

וְכֵן אָמַר הָרֵב מִבְּרִיסק: "כֵּךְ רָצוּ מִהִשְׁמִים שֶׁאֲעֲשֶׂה עַד גָּבּוּל הַיְכָלָת שְׁלִי, מִכָּאֵן הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲזָר וְהַדְּבָרִים נַעֲשׂוּ מֵעַצְמָם".

בְּפֶרֶשֶׁה אֲנִי קוֹרְאִים שֶׁמֶשֶׁה רִבְּנוּ הַקִּים אֶת הַמִּשְׁכָּן.

רִש"י מְגַלֵּה לָנוּ מִדְּרַשׁ מִפְּלֵא הַמִּתְאָר כִּיצַד הוּקַם הַמִּשְׁכָּן, כֵּךְ כְּתוּב בַּמִּדְרָשׁ: ... לֹא הָיָה יָכוֹל לְהַקִּימוֹ שׁוּם אָדָם מִחֲמַת כָּבֵד הַקִּרְשִׁים, שְׂאִין כֹּחַ בְּאָדָם לְזַקְפוֹ, וּמִשֶּׁה הָעֲמִידוֹ.

אָמַר מֶשֶׁה לִּפְנֵי הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא: "אֵיךְ אֲפָשֶׁר הַקִּמְתוֹ עַל יְדֵי אָדָם?" אָמַר לוֹ: "עֲסַק אֶתָּה בְּיָדְךָ נִרְאָה מְקִימוֹ, וְהוּא נִזְקָף וְקָם מֵאֲלִיוֹ", וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת מ, יז) 'הוּקַם הַמִּשְׁכָּן, הוּקַם מֵאֲלִיוֹ'.

נִשְׁאֲלָת הַשְּׂאֵלָה, הוּקַם הַמִּשְׁכָּן אוֹ שֶׁמֶשֶׁה הַקִּימוֹ?

אִם הוּקַם לְבַד, לְמָה נֶאֱמַר שֶׁמֶשֶׁה הַקִּימוֹ, אִם מֶשֶׁה הַקִּימוֹ לְמָה נֶאֱמַר שֶׁהוּא הוּקַם?

מִכָּאֵן לּוֹמְדִים יָסוּד גָּדוֹל בְּעִנְיָנֵי עֲבוֹדַת הַשֵּׁם: בְּשָׂמִים אֲכָן נִחְשַׁב לְמֶשֶׁה רִבְּנוּ שֶׁהוּא הַקִּים אֶת הַמִּשְׁכָּן, זֹאת כִּינּוּ שֶׁהוּא עָשָׂה כָּל מַה שֶׁהוּא יָכוֹל כְּדִי לְהַקִּימוֹ, לְכֵן נִפְסַק עָלָיו בַּתּוֹרָה "וַיִּקַּם מֶשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן".

כִּי פֶּאֶשֶׁר אָדָם עוֹשֶׂה בְּדָבָר מִצְוָה כָּל מַה שֶׁהוּא יָכוֹל, יֵשׁ לוֹ סִיעֵתָא דְשִׂמְיָא לְמַעַלָּה מִן הַטָּבַע, וְאֲפִילוֹ שֶׁהַדְּבָרִים נַעֲשִׂים בְּיָדְךָ גַּם, הוּא זֹכֶה שֶׁזֶּה נִקְרָא עַל שְׁמוֹ.

הַמִּנְיָד רִבִּי שְׁלֹמֹם שְׁבַדְרוֹן זצ"ל הֵיךְ מְסַפֵּר מַעֲשֵׂה נִרְאָה שֶׁאֲרַע עִם מֶרֶן הָרֵב מִבְּרִיסק רִבִּי יִצְחָק זָאב הַלּוֹי סְלוֹבִיץ' זצ"ל בְּתַקִּיפּוֹת כְּהֻנָּתוֹ בְּרַבְנוּת הָעִיר בְּרִיסק שְׁבִלִיטָא.

לִפְנֵי שְׁנֹסְפֵר אֶת הַסְפּוֹר נִסְבִּיר מַה הָיְתָה הַמִּצְוָה הָעֲגוּמָה בְּאוֹתָם יָמִים שֶׁלִּפְנֵי מִלְחַמַת הָעוֹלָם הַשְּׁנִיָּה בְּעִיר בְּרִיסק.

רַבִּים חוֹשְׁבִים שֶׁלִּפְנֵי מִלְחַמַת הָעוֹלָם הַשְּׁנִיָּה, רֹב הַיְּהוּדִים בְּאִירֹפָה הָיוּ שׁוּמְרֵי תּוֹרָה וּמִדְּקָדְקִים בְּמִצְוֹת קִלָּה כְּבַחֲמוּרָה.

אָבֵל, לֹא כֵךְ הָיָה הַמַּצָּב, רְחוּק מִכֵּךְ מְאֹד.

רֹב הַיְּהוּדִים בְּאִירֹפָה רַבִּים בְּאִירֹפָה לֹא שָׁמְרוּ תּוֹרָה וּמִצְוֹת כְּרָאוּ וְרַבִּים אֲף פָּרְקוּ עַל תּוֹרָה וּמִצְוֹת לְגַמְרֵי רַחֲמָנָא לִיְצִלָן.

יְהוּדוֹת אִירֹפָה בְּאוֹתָם יָמִים הָיְתָה מַחֲלָקָת לְשַׁלֵּשׁ קְבוּצוֹת עֲקָרִיּוֹת, לֹא הָרֵבָה עֲמָלִי תּוֹרָה וְחֲסִידוֹת וּמִדְּקָדְקִים בְּמִצְוֹת.

רַבִּים לְמַרְבָּה הֲצַעַר, פּוֹרְקֵי עַל שְׂרָדְפוֹ אֶת שׁוּמְרֵי הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת וְאֵף חֲבֵרֵי לְשִׁלְטוֹנוֹת הַגּוֹיִים בְּמִלְחָמָה נֶגֶד הַתּוֹרָה. וְקְבוּצָה שֶׁהָיְתָה "בְּאַמְצַע", לֹא הִחֲלִיטָה הָלֵנוּ אוֹ לְצָרֵינוּ....

לְפִוְרָקֵי הָעַל הָיְתָה שְׁלִיטָה חֲזָקָה בְּרַבּוֹת מִהָעִיר וְהֵם נִהְלִי אֶת חַיֵּי הַמִּקְהֵלָה תּוֹךְ מִלְחָמָה בְּרַבָּנִים וּבְשׁוּמְרֵי הַתּוֹרָה.

פּוֹרְקֵי עַל אֵלּוּ הִצְלִיחוּ גַם לְהִשְׁתַּלֵּט עַל מִשְׁרֹת הַגָּבָאִים שֶׁל בְּתֵי הַכְּנֶסֶת הַמְּרֻכְזִים בְּעִיר וְהַכְּנִיסוּ שְׁנוּיִים מְסִימִים לְפִי רְאוּת עֵינֵיהֶם.

אֲמָנָם הֵם נִזְהָרוּ מִלְּחַלֵּל לְגַמְרֵי אֶת הַקֹּדֶשׁ וּלְשִׁנוֹת בְּסִדְרֵי הַתְּפִלָּה, לֹא בִּגְלַל שֶׁהָיָה לָהֶם כְּבוֹד לְדָבָר, אֲלֹא מִתּוֹךְ מַחֲשַׁבֶּה הַרְסָנִית שֶׁבַּתְּחִלָּה הֵם יִרְגִּילוּ אֶת הַצְבּוֹר לְשִׁנוֹי קִטּוֹ, אַחֲרֵי תְּקוּפָה לְשִׁנוֹי נֹסֶף, עַד שֶׁבְּמִשָּׁךְ הַזְּמַן יִסְתַּגֵּל הַצְבּוֹר לְשִׁנוּיִים וְלֹא יִמְחוּ בָּהֶם [וּבְדֶרֶךְ נִירְאָה זֶה הֵם מְמַשִּׁיכִים גַּם בְּיָמֵינוּ וְעַל כֵּל אֶחָד וְאֶחָד לְהִזָּהֵר מִפּוֹרְקֵי הָעַל הָלָלוּ שְׁלֵעִתִּים נִרְאִים כְּלָפֵי חוּץ כְּשׁוּמְרֵי תּוֹרָה וּמִצְוֹת אֲף לֹא נָחִים לְרַגֵּעַ מִלְּהַמְשִׁיךְ לַעֲקֹר אֶת כָּרֶם יִשְׂרָאֵל טֶפֶן טֶפֶן וְלִהְפֹּךְ חֶסֶד וְשְׁלֹמֹם אֶת כָּרֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל לְקַרְחַת הַכָּרִים].

כֵּךְ גַּם הָיָה בְּעִיר בְּרִיסק שִׁבָּה כֶּהֵן הָרֵב זצ"ל.

מִצַּד אֶחָד הַגָּבָאִים נִזְהָרוּ בִּגְלַל תְּקִיפוֹת הַיְּדוּעָה שֶׁל הָרֵב בְּכָל עֵנִין שֶׁבִּקְדָּשָׁה, אֲף מִצַּד שְׁנֵי הֵם פָּעִלוּ כָּל הַעֵת לְהִרְסַת בְּשִׁיטָּתִיּוֹת כָּל דָּבָר שֶׁבִּקְדָּשָׁה.

בְּעִיר רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַתְּכַנְסוּ גָּבָאֵי בֵּית הַכְּנֶסֶת הַגָּדוֹל לִישִׁיבָה חֲשָׁאִית שֶׁבְּמַהֲלָכָה הִחֲלִיטוּ לְהַכִּין "הַפְּתִיעָה" בַּתְּפִילַת רֹאשׁ הַשָּׁנָה, "מִקְהֵלֶת חֲזָנִים" לְתַפִּילַת הַיּוֹם הַגָּדוֹל הַזֶּה.

מִדּוּעַ הִישִׁיבָה הָיְתָה חֲשָׁאִית?

כִּי הֵם יָדְעוּ שֶׁאֵם הָרֵב יָדַע עַל כֵּךְ לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה, הוּא יִמְנַע אֶת הַחֲרָפָה וְהֵם לֹא יִצְלִיחוּ לְבַצֵּעַ אֶת הַשִּׁינוּי הַזֶּה.

הָרֵב הָיָה נוֹהֵג לְהִתְפַּלֵּל כָּל הַשָּׁנָה בְּמִנְיָן שְׁבָבִיתוֹ, אֲף בְּיָמִים הַנוֹרָאִים הָיָה הוֹלֵךְ לְהִתְפַּלֵּל בְּבֵית הַכְּנֶסֶת הַגָּדוֹל שֶׁל הָעִיר.

בְּעֲצוּמוֹ שֶׁל הַיּוֹם הַגָּדוֹל, נִהְיָה לָרֵב "חֲשֹׁךְ בְּעִינָיו".

עַל הַבִּימָה עָמַד הַחֲזָן עִם "כּוֹבַע חֲזָנִים וְעִנִּיבַת פָּרָפֶר" וְעַל יְדֵי חֲבִירָה שְׁלֵמָה "מִקְהֵלָה" שֶׁחֲלָקָם כָּלֵל לֹא הָיוּ שׁוּמְרֵי תּוֹרָה וּמִצְוֹת.

"קוֹנְצֶרְט" בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה! הֵיטָבָן?!

הָרֵב נָתַן אֶת קוֹלוֹ בְּהוֹרָאָה בְּרוּרָה 'אַרְאֵפ' - לָרֶדֶת!

נִבְהִילוּ חֲבֵרֵי הַמִּקְהֵלָה וּמִתּוֹךְ כְּבוֹד לָרֵב, יִרְדּוּ מִהִבִּמָּה.

מִיֵּד קָמוּ הַגָּבָאִים מִמְּקוֹמָם וְקָרְאוּ לַעֲבֹרָם בְּזָעִם: "חֲצוּפִים! אֶת הַכֶּסֶף אֲתֶם מְקַבְּלִים מֵאֲתֵנוּ אוֹ מִהֵרָב? אֲנַחְנוּ - אוֹמְרִים לָכֶם לַעֲלוֹת!"